

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Vi skal være en god nummer to

We have to be a good number two

Kandidatnummer: 213

Fullt navn: Elisabeth Risø

ABLU3-1006 Bacheloroppgave

Fakultet for lærerutdanning, kultur og Idrett

Veileder: Astrid Reidun Berglid Bakken

7. januar 2019

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

Det har vært et spennende, lærerikt og travelt halvår. Jeg hadde mine tanker om jeg skulle klare å ferdigstille denne bacheloroppgaven, da jeg midt opp det hele fikk en liten, nydelig jente. Og uten hjelp og støtte fra flere nære og kjære, vet jeg ikke om det ville vært mulig.

Jeg må få rette en takk til gode venninner og arbeidskollegaer, og da spesielt min nære og kjære venninne Stine, som igjennom disse fire årene har oppmuntret, gitt råd, veiledning og gitt god støtte og gode samtaler. Det har for meg gjort en stor forskjell, ikke bare under denne bacheloren men også gjennom hele løpet.

Noen andre som også har spilt en enorm rolle for meg igjennom alt er min familie, min mann og nå to fantastiske barn. Takk skal dere ha. Dere har vært min motivasjon og min drivkraft. Og en stor takk til mammaen min som har stilt opp som barnevakt når det har måtte trengs, slik at lesing og skriving skulle komme i mål.

Under denne bacheloren har jeg hatt en fantastisk veileder, som har vært tilgjengelig både på mail og telefon. Takk for de konkrete tilbakemeldingene og for at du kommer med støttende ord da usikkerheten sto på som fullt.

Ikke minst må jeg få takke studiegruppen min. Vi er de frustrerte fruer til tider, men det har gjennom fire år dannet seg et vennskap jeg ikke vil være foruten. Husmorsferiene under studiet, kake og sjokoladespisingen, lyttende og deltakende samtaler, og ikke minst støtte i vanskelige tider har virkelig gjort det mulig for meg å fullføre dette studiet.

Tusen takk.

Innholdsfortegnelse

1.0	Innledning.....	3
1.1	<i>Oppbyggingen av bachelor.....</i>	3
1.2	<i>Begrepsavklaring.....</i>	4
2.0	Presentasjon av teori.....	4
2.1	<i>Barnehager og tilvenning.....</i>	5
2.2	<i>Tilvenning.....</i>	5
2.3	<i>Tilknytning.....</i>	6
2.4	<i>Utrygg og trygg tilknytning.....</i>	8
2.5	<i>Trygghets sirkelen.....</i>	9
2.6	<i>Kvalitet og foreldresamarbeid.....</i>	9
3.0	Metode.....	10
3.1	<i>Kvantitativ og kvalitativ.....</i>	11
3.2	<i>Valg av metode.....</i>	11
3.3	<i>Reliabilitet og validitet.....</i>	11
3.4	<i>Intervju som metode.....</i>	12
3.5	<i>Valg av intervju personer.....</i>	12
3.6	<i>Etiske hensyn.....</i>	13
4.0	Empiri.....	13
4.1	<i>Tilvenning.....</i>	14
4.2	<i>Tilknytning.....</i>	15
4.3	<i>Utrygg/trygg.....</i>	16
4.4	<i>Foreldresamarbeid.....</i>	16
5.0	Drøfting.....	17
5.1	<i>Primærkontakt eller ikke.....</i>	17
5.2	<i>Fagkunnskap rundt tilvenning og tilknytning.....</i>	20
6.0	Avslutning.....	21
7.0	Kildehenvisning.....	23
8.0	Vedlegg 1: Intervjuguide.....	25
9.0	Spørsmålene benyttet under intervjuene.....	27

1.0 Innledning

Helt fra barn er et foster kan de registrere og kjenne igjen mors stemme. Når barnet kommer ut bruker det aktivt alle sansene sine for å huske omgivelser og personer rundt seg som kommer tilbake (Broberg et al., 2018). Tilknytning til mor og far starter fra fødsel av, mye på grunn av at små barn er helt avhengig andre for å overleve. Etterhvert som barnet blir eldre, og skal begynne i barnehagen kommer det en ny hverdag. Barnet skal nå bli kjent med og knytte relasjoner til andre voksne enn de nære omsorgspersonene. I barnehagen er tilvenning og tilknytning viktige begreper som spiller inn på denne tiden. Hvordan barnet blir møtt, sett og tatt vare på mens mor og far er på jobb har mye å si for barnets trygghet og utvikling. I denne bacheloroppgaven velger jeg å se på tema tilvenning, hvordan personalet håndterer denne tiden, og hvordan barns trygghetsbehov blir tatt på alvor. Oppgaven baserer seg på å undersøke problemstillingen:

Hva er tilvenning, og hvordan bør personalet møte personalet barns trygghetsbehov ved oppstart?

For å finne svar på problemstillingen ble intervju som metode benyttet i denne oppgaven. Informantene var både faglærte pedagoger og ufaglærte assistenter. De fikk spørsmål om tilvenning og trygghet i barnehagen. Det vil være interessant å undersøke om de faglærte og ufaglærte deler den samme oppfatningen av hva som ligger i disse begrepene, og hvert enkelt barns trygghetsbehov. Tilvenningsperioden kan være essensiell, og kan påvirke positivt og negativt for oppholdet videre, barnets kognitive utvikling og senere relasjonsbygging. Håpet er at assistenter, som ofte ikke har noe faglig bakgrunn, får veiledning innen de viktige temaene i barnehagen.

1.1 Oppbyggingen av bachelor

Denne bacheloren er bygget opp med en innledningsdel hvor det begrunnes valg av problemstilling, og inneholder en kort begrepsavklaring på de sentrale begrepene som blir benyttet i oppgaven.

I teoridelen trekkes relevant teori fram, og har fokuset på tilvenning. Innen tilvenning vises det til trygg og utrygg tilvenning, og trygghets sirkelen. Videre kommer oppgaven inn på hva som ligger i begrepet tilknytning. Her vises det til teoretikeren John Bowlby (Broberg et al., 2018). Slutten av teoridelen tar også for seg viktigheten av et godt foreldresamarbeid, og kvaliteten på tilvenningsperioden og barnehageoppholdet til barna.

Metodedelen viser til Dalland (2017) og det presenteres kvalitativ metode. Videre blir valget av brukt metode for å finne svar på problemstillingen framstilt, og valg av intervju personer.

Empiridelen består av funnene etter intervjuene som er blitt gjennomført, før det går over på drøftingsdelen. Her belyses resultatene og settes opp mot relevant teori i forhold til problemstillingen. Avslutningsvis oppsummeres oppgaven, og alle trådene trekkes sammen.

1.2 Begrepsavklaring

Begrepet **tilvenning** blir benyttet i oppgaven, og sikter til den første tiden etter at barnet begynner i barnehagen. Den tiden hvor barnet gjør seg erfaringer om seg selv og sine følelser, uten sine nærmeste omsorgspersoner tilstede, men med barnehagepersonalet som sine signifikante andre. Med «*signifikante andre*» menes i denne oppgaven de voksne som får en viktigere relasjon til barnet enn andre (Drugli, 2017). Altså, at de er betydningsfulle for barnet, barnets trygghet og identitetsutvikling.

Videre blir begrepet **tilknytning** brukt i teksten. Under tilknytning er det sentralt å se på det følelsesmessige båndet som barnet oppretter med andre, f. eks. foreldrene eller andre voksne som barnet danner en betydningsfull relasjon til (Broberg et al., 2018, s. 34).

Kompenserende tilknytning og **kompletterende tilknytning** er to begreper som er nevnt i oppgaven. Med *kompenserende tilknytning* menes den tilknytningen som personalet i barnehagen prøver å skape hos barn som kanskje ikke har fått tilstrekkelig med trygghet, omsorg, støtte og betydningsfulle relasjoner for utviklingen av identitet. Med *kompletterende tilknytning* menes de behovene som personalet i barnehagen tilfører videre for barnets utvikling, trygghet og relasjoner, ettersom barnet kommer fra et hjem med gode og betydningsfulle relasjoner og omsorgspersoner (Killén, 2017).

Relasjonskompetanse er noe alle som arbeider med barn trenger. *Relasjonskompetanse* handler om ferdighetene, evnene og holdningene en som voksen innehar i samspill med barn. Og om måten man utvikler og vedlikeholder relasjoner mellom ulike mennesker. Relasjonskompetanse handler om å kunne ta andre personers perspektiv (Killén, 2017).

2.0 Presentasjon av teori

I denne delen av oppgaven vises det til relevant teori innenfor tema tilvenning. Teoridelen er delt inn i fire underkategorier; tilvenning, tilknytning, trygg vs. utrygg, samt foreldresamarbeid og kvalitet.

2.1 Barnehager og tilvenning

Tall fra 2018 viser at det i Norge gikk 42 150 ett åringer i barnehagene (Statistisk sentralbyrå (SSB), 2019, tabell 2). Det er mange små individer som har behov for omsorg, støtte, kjærlighet og trygghet mens foreldrene er på jobb. Her kommer personalets viktige jobb inn. Rammeplanen, som er styringsdokumentet om barnehagens innhold og oppgaver (2017) sier:

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn. Når barnet begynner i barnehagen, skal personalet sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.33).

Dette sier at tilvenning må skje med et nært og tett samarbeid med foreldrene, og det legger trykk på viktigheten av å gi barn muligheten og tiden de selv trenger for å opparbeide tilhørighet og trygghet. Nå skal barnet danne nye relasjoner til personalet i barnehagen, og barnehagen skal legge til rette for at denne tiden blir trygg og god.

Tilvenningsperioden er de første dagene hvor barnet sammen med sine omsorgspersoner, kommer og er på avdelingen et gitt antall timer og ett gitt antall dager. Dette er tiden når barnet for første gang får møte de andre barna på avdelingen, barnehagens inne- og uteareal og rutiner. Kanskje viktigst av alt er det er nå barnet skal få treffe de ansatte i barnehagen som skal ta vare på det, for første gang. Det er nå de blir kjent med voksne som ideelt sett skal bli barnets omsorgspersoner - som skal gi dem omsorg, kjærlighet, utvikling og læringsmuligheter under oppholdet i barnehagen. Personalet vil da bli «de signifikante andre» for barnet (Drugli, 2017, s.15). Drugli kommer videre inn på at det er en viktig periode i barnets liv, og denne tiden legger grunnsteiner for videre utvikling, tilhørighet og trygghet gjennom barnehageårene, og ikke minst senere i barns liv (Drugli, 2017).

2.2 Tilvenning

Tilvenningen er som nevnt tidligere i oppgaven, viktig for barna. Personalet som nå blir barnets signifikante andre må gi de en positiv opplevelse av det å tilbringe tid i barnehagen. At det er spennende og utfordrende, men likevel trygt. De små som begynner må få mulighet og tid til å oppleve og bli vant til den nye hverdagen og livssituasjonen som nå trer i kraft (Drugli, 2017, s.126). Med andre ord at barnet får trygghet, tilhørighet, rutiner og omsorg i barnehagen. Personalet må også tenke over at det å skilles fra mor og far, eller andre nære omsorgspersoner, kan være krevende og skremmende den første tiden. Drugli kommer videre inn på at barnet må få tid til å erfare at mor

og far kommer tilbake, men de trenger ikke å ha den formeningen de første gangene barnet blir skilt fra foreldrene i barnehagen. Altså at de må få utvikle såkalte objekt konstans, det vil si at de får forståelse for at mor og far blir borte, men kommer tilbake (Drugli, 2017, s.126).

Tidene forandrer seg, og hverdagen vår er preget av at de aller fleste barn går i barnehagen. Dette henger sammen med at begge foreldrene som regel er i jobb, og det er blitt merkbart mindre forskjeller på mors og fars yrkesaktivitet de siste 30. årene (Statistisk sentralbyrå (SSB), 2017). Derfor er det sentralt at personalet må inneha kompetanse om hvordan barnet føler seg sett, verdifullt, løftet opp og forstått. Personalet må dermed kunne se barnet innenfra. Barnet føler trygghet når personalet kan hjelpe det med å forstå hva de føler og hva de trenger (Brandtzæg et al., 2019, s. 24). Videre kommer Brandtzæg et al., (2019, s.16) inn på at i arbeid med barn må de ansatte ha kunnskap om tilvenning, og at de er klar over den viktige rollen de spiller for barna. Det at personalet innehar slik kompetanse er med å hjelpe dem til å oppfatte hvordan barna trives eller strever med å tilpasse seg, eller rett og slett eksistere i hverdagen.

Barn kan være trygge på sine omsorgspersoner, men likevel synes det er utrygt å begynne i barnehagen. Nye mennesker og nye omgivelser. Personalet trenger da å vite at disse barna har behov for kompletterende tilknytning, med andre ord at de har en utfyllende rolle i forholdet mellom barnet og seg selv (Bø & Helle, 2002, s. 130). For barn som er utrygge, av forskjellige årsaker, til sine omsorgspersoner er det viktig at personalet vet at de da har en litt annen rolle når det kommer til tilknytning og tilvenningsperioden. De må nå fungere som kompenserende tilknytningspersoner (Killén, 2017, s. 55). Videre kommer Killén inn på at det er de barna som begynner i barnehagen, og spesielt ett åringene, har et spesielt behov for en tilknytningsperson. En person som fungerer som kompletterende tilknytningsperson, og som er den trygge basen for barnet i dens utforskning av verden, men med viten om at barnet har et sikkert sted å søke tilflukt når det blir utrykt, skremt eller lei seg (Killén, 2017, s.143).

2.3 Tilknytning

Tilknytning er et annet sentralt begrep man møter når man er inne på tema tilvenning. Tilknytning ses i sammenheng med å trenge støtte av noe større, og samspillet tilknytning og omsorg har stor betydning. John Bowlby (2018), som ses på som tilknytningsteoriens opphavsmann, kom fram til etter lengre observasjoner av hjemløse barn, at tilknytning har særdeles stor betydning for den videre utviklingen som skjer hos barn (Broberg et al., 2018, s.36). Bowlby satte lys på hvordan separasjon og fravær av omsorgspersoner, som mor og far, får betydning for hvordan barnas samspill- og tilknytningsmønster blir, ettersom dette hovedsakelig dannes det første året (Killén,

2017, s. 35). Så hvordan barnet kjenner og håndterer følelser og hvordan de er mottakelige for læring, er avhengig av hvordan hjernens utvikling har vært påvirket.

I den første tiden for et barn er det tilknytningen til foreldrene som gjelder. De skal lære og kjenne på at mor og far tar barnas behov for trøst, omsorg, trygghet og beskyttelse på alvor (Broberg et al., 2018, s.34). Etterhvert utvikler barnet og omsorgspersonene et bånd som knytter dem sammen. Det som varierer er at dette båndet ikke blir likt til de forskjellige personene. Barnet danner seg nye bånd til hver enkelt omsorgsperson, utfra hva barnet har opplevd med eksempelvis mamma kontra pappa, og til personalet i barnehagen. Her spiller faktorer inn, som hvordan de ser barnet, er sammen med barnet og tar vare på barnets behov. Etterhvert utvikles dette til indre bilder, og dette påvirker igjen hvordan barnet ser på seg selv, på personene rundt seg og samspillet. Dette er faktorer som påvirker personlighetsutviklingen til barnet (Broberg et al., 2018, s.34).

Tilknytning handler om trygghet, hjelp med gode og vanskelige følelser, og støtte ved utforskning og lek, kommer det fram i Brandtzæg et al.,(2019, s.15). Det handler om at barnet må få en sekundær tilknytningsperson som den føler trygghet hos. Da kan tilvenningstiden i barnehagen gå fortere. For at dette skal bli en god overgang fra hjem til barnehage, er organiseringen av tilvenningsperioden viktig. Brandtzæg et al., (2019, s.101) kommer videre inn på at det må legges til rette for barnas ulike behov, for på den måten kjenner de på tryggheten de trenger. Det er viktig å huske på at barn ikke er like, og har heller ikke like behov under tilvenning og tilknytningsperioden.

Det er de nære, følelsesmessige relasjonene som barnet danner til omsorgspersonene tilknytning handler om. Sentralt for denne relasjonen er at den varer over lengre tid, og den har en helt spesiell betydning for barnet. Derfor kan heller ikke relasjonen erstattes av andre personer, og det kan ved separasjon fra omsorgspersonen være vanskelig og vondt for individet. Den spesielle og nære relasjonsfølelsen, kalt tilknytningsrelasjon, gir trygghet, et fristed for søken av trøst og beskyttelse ved behov (Broberg et al., 2018, s.37). Tilknytningsrelasjonen er noe barn kan opprette med flere personer samtidig. Det essensielle med disse relasjonene man skal vite, er at de ikke opptrer likt overfor de forskjellige personene. Relasjonen barnet danner til forskjellige omsorgspersoner varierer etter hvordan barnet lærer å kjenne personen. Videre kommer denne nære relasjonen til å være bygget opp på hvilket inntrykk barnet har fått av personens evne til å se, støtte og ta vare på barnet som individ. Killén (2017, s.37) kommer inn på at tilknytningsrelasjonene kan settes opp som i et hierarki. På toppen har man barnets mor og far. Videre nedover finner man andre personer som barnet har knyttet en nær relasjon til. Det er sentralt at personalet i barnehagen får en sentral plass i dette hierarkiet. For de ansatte handler det om hvordan de møter barnet, slik at relasjonsbyggingen starter på en positiv måte, og de får en plass i barnets relasjonshierarki. Viktigheten med denne

relasjonen er at det er de ansatte i barnehagen som blir barnets signifikante andre under oppholdet (Killén, 2017, s. 37).

2.4 Utrygg og trygg tilknytning

Helt fra fødsel av vil barn knytte bånd til andre. Det er noe alle gjør den første tiden av livet, og som er en videre prosess som barn gjør ved nye møter gjennom livet. Killén (2017) er en som kommer inn på dette båndet i tilknytningsforskning og -teori. Båndet, eller tilknytningen, er barnet avhengig av, og det starter med de nærmeste omsorgspersonene (Killén, 2017, s.15). Barn klarer ikke overleve uten tilknytning til andre, og tilknytning skapes uansett hvordan barn blir behandlet av omsorgspersonene.

For personalet i en barnehage er det essensielt å huske at man enten har en rolle som skal gi en kompletterende tilknytning eller en kompenserende tilknytning til barn som begynner (Killén, 2017, s. 130). Killén (2017, s.130) sier at den utrygge tilknytningen skjer om et barn har etablert et relasjonsbånd og en tilknytning til sine primære omsorgspersoner som er preget av utrygghet, manglende omsorg og manglende støtte. De har ikke opparbeidet følelsen av at omsorgspersonene er der for barnets beste, og opplever kanskje ikke beskyttelse mot ting som er skummelt eller får trøst for ting som er vondt. Det disse barna trenger da er de signifikante andre, og at de kompenserer for manglene og utryggheten. Barnehagens personale har en enda viktigere rolle ovenfor disse barna. Det sentrale å huske på da er at skal det ha en positiv betydning trengs det et kontinuerlig og aktivt arbeid. Det kan kreve mer av enkelte den første tiden til barnet blir trygt, og det kan lønne seg å ha en tilknytningsperson for barnet i en lengre periode, noe som vil si at en av de ansatte har hovedansvaret for barnet og dets trivsel i barnehagen (Brandtzæg et al., 2019, s.101). Om personalet i barnehagen ikke tenker over rollen de har ovenfor barn som har en utrygg tilknytning, og barnet føler utrygghet videre også i barnehagen, kan dette påvirke barnets utvikling, samspillsevner og senere tilknytning til andre mennesker (Broberg et al., 2018, s.170).

Trygg tilknytning hos barn er der barnet er vokst opp med omsorgspersoner som har sett deres behov, vært en støtte, samt vært tilgjengelige og sensitive ovenfor barnet. Barn lærer den første tiden om du er der for å beskytte dem mot det skumle eller det utrygg, gi trøst når det trengs, og vise forståelse for barnets ønsker og behov. De ansatte har en litt annen rolle om barnet har tilsynelatende positiv erfaring med tilknytning. Møte med disse barna trenger forståelse fra personalet om at de skal videreføre og fylle på med gode og trygge erfaringer. De skal videreføre følelsen til barnet om at det får støtte og blir sett. Videre må de ansatte vise en genuin interesse for å være sammen med barnet i utviklingen og utforskningen av verden (Broberg et al., 2018, s.25).

2.5 Trygghetssirkelen

Barn lærer seg og blir kjent med verden ved å utforske den. Små steg av gangen, men trenger et sted som alltid er trygt å komme tilbake til. Her kan vi se på verktøyet trygghetssirkelen, eller circle of security (Broberg et al., 2018, s.44). Her vises det til hvordan omsorgspersonene er den trygge basen for barnet, så barnet kan gå ut i verden og utforske, leke og være kreative. Men det er også en trygg havn når barnet trenger støtte, opplever vanskelige følelser, blir lei seg eller kjenner seg utrygt. Et barn som opplever en trygg tilknytning til omsorgspersonene vil enklere få et positivt syn på å utforske verden, og å forlate «basen». Et barn som derimot har utrygg tilknytning kan heller ha et negativt syn på det å utforske verden, fordi barnet ikke føler seg trygg på at det er noen der som passer på, støtter eller hjelper det, når det trengs. Trygghetssirkelen, eller circle of security, er ikke bare et hjelpemiddel eller verktøy for foreldrene, det er et godt verktøy for barnehagepersonalet også. Når barnet nå blir alene i barnehagen uten en av foreldrene, trenger barnet at noen setter ord på det barnet føler, og hjelper det med å organisere følelsene som oppstår. Barnet trenger også trøst og omsorg, og i barnehagen kan det da være sentralt og se på hvem barnet viser en interesse for eller har virket trygg på mens mor eller far var tilstede (Jonassen, 2017).

Relasjonskompetansen er noe alle som arbeider med barn trenger, og måten denne kompetansen utspiller seg på er påvirket av hvordan man selv har erfart tilknytningsprosesser og relasjoner (Killén, 2017, s. 132). Juul og Jensen beskriver relasjonskompetanse i Drugli (2017, s.147) som evnen personalet har til å se barnet på dets premisser og tilpasser sin egen atferd etter barnet. Videre kommer Drugli (2017, s.148) inn på at personalet må kunne danne en relasjon til hvert enkelt barn i barnehagen. Yrkeskompetansen til personalet utgjøres av to komponenter, relasjonskompetansen og fagkompetansen. Personalet i barnehager bør og må oppdatere det faglige, men de bør også bevisst jobbe med samhandling og relasjoner mellom mennesker (Drugli, 2017, s.148). Videre kommer det fram i Drugli at man skal huske på at kvaliteten på relasjonene som den voksne og barnet danner kan variere, og denne kvaliteten har betydning for hvordan små barn trives og har det i barnehagen.

2.6 Kvalitet og foreldresamarbeid

Kunnskapsdepartementet viser til at det for barn som begynner i barnehagen, et sted hvor de skal tilbringe mye av sin livstid de kommende årene, er det lite som er viktigere enn at de skal få oppleve trygghet og omsorg mens de er der. Det har som nevnt før betydelig innvirkning på barnas utvikling og læring, og deres livskvalitet (Kunnskapsdepartementet, 2008, s.6). Hva som kjennetegner god kvalitet på barnehagen kommer ikke helt tydelig fram i samfunnsmandatet i rammeplanen, men det gir retningslinjer og stiller krav til hva barnehagene skal forholde seg til. Foreldrene har likevel en

BACHELOR: TILVENNING

oppfatning av barnehagens pedagogiske praksis, imøtekommenhet og følelsen av om deres barn blir ivaretatt og får en god utvikling og et godt læringsmiljø. Gode relasjoner mellom barn og voksne i barnehagen, omsorg, lek, læring og en trygg og sikker havn, er begreper som er løftet frem i St.Meld.41 (2008) som omhandler kvaliteten i barnehagen. Dette er de samme begrepene som brukes når det snakkes om tilvenning og tilknytning. Videre i rammeplanen (2017) kommer også fagområder inn som kan være med på å se på hva god kvalitet er, men for de yngste barna skal man ikke glemme at god kvalitet kan måles etter relasjoner til sensitive voksne og et stimulerende opphold (Drugli, 2017, s.87). Foreldresamarbeidet har også mye å si for kvaliteten. Det er de som kjenner barna sine best. Drugli (2017, s.104) kommer inn på at det er viktig med god kommunikasjon og et godt samarbeid mellom barnehagen og hjemmet. Dette har store innvirkninger på trivselen og utviklingen, og må tas på alvor. Det gode samarbeidet er det barnehagen og pedagogisk leder som har ansvaret for at opprettes og opprettholdes. Barn, selv de små, leser sine foreldre og deres meninger og holdninger. Har foreldrene et anstrengt forhold til de ansatte i barnehagen og uttrykker misnøye, kan dette være med på å gi mistillit hos barnet. Det kan gjøre så barnet ikke er trygg på at hos de ansatte skal du være og ha det bra. Å opprette og invitere til et godt samarbeid og god kommunikasjon fra første møte, er vesentlig og ikke minst essensielt for barnets videre utvikling og trygghetsopplevelse (Drugli, 2017, s.109).

3.0 Metode

I metoden delen vises det til valg av metode og hva som vektlegges av metoden intervju. Videre kommer det fram valg av intervjupersoner og etiske hensyn.

Dalland (2017) beskriver metode som et redskap man benytter for å oppsøke informasjon og få kunnskaper om noe, og for å finne resultater på noe vi lurer på. Det kan være ut fra en problemstilling vi ønsker å besvare, og hvilken metode man velger har mye å si for kvaliteten av resultatet. Videre henviser Dalland (2017) til sosiologen Vilhelm Aubert som sier at «*en metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap*» (Dalland, 2017, s.51). Når man skal velge en metode for å komme fram til et resultat, må man se på hva det er man vil undersøke. Videre må man se på hvilken metode man tror vil gi et best mulig faglig og interessante svar på det man undersøker. Det handler om å velge riktig metode og riktig vei, for å nå målet (Dalland, 2017).

3.1 Kvantitativ og kvalitativ

Når man snakker om metode, og valg av metode må man skille mellom kvantitativ og kvalitativ metode. Kvantitativ metode er metoder som gir resultater som er målbare, eller som også blir kalt for harde data (Dalland, 2017). Med dette menes at vi velger metoder som gir oss for eksempel et resultat i tall eller mengde. Det er i bruken av en kvantitativ metode kjennetegn ved at man får mest mulig eksakt avspeiling av resultatet. Det gir også mer bredde, ved at det retter seg mot en større gruppe, og er mer systematisk i innhenting av informasjon (Dalland, 2017).

Den kvalitative metoden legger mer vekt på meninger og opplevelser til deltakerne i undersøkelsen, også kalt myke data. Det gir resultater som man ikke kan tallfest eller måle (Dalland, 2017). Den kvalitative metoden går mer i dybden på det man lurer på, og retter seg mot en mindre gruppe. Kvalitative metoder får fram det spesielle eller det avvikende i en undersøkelse. Velger man en kvalitativ metode er man også mer åpen for undersøkelsespersonenes egne syn, meninger, holdninger og opplevelser, uten faste svaralternativer.

3.2 Valg av metode

For å prøve å besvare problemstillingen ble det valgt en kvalitativ metode, intervju. Grunnen til valg av en kvalitativ metode er fordi det kunne gi mer dybde i hvordan barnehagepersonalet ser på tilvenning, og hvordan de tilrettelegger for trygghetsbehov som de ulike barna har. Det var av interesse å få intervjupersonenes meninger om tema, og få innblikk i hvorfor de handler som de gjør. Ønsket var at vi skulle opprette en dialog hvor intervjupersonen i en samtale kunne snakket om tilvenning og trygghetsbehov til barn. Intervju ble gjennomført i to barnehager, hvor det i hver barnehage stilte en faglært og en ufaglært informant, henholdsvis en pedagogisk leder og en assistent.

3.3 Reliabilitet og validitet

Begrepene reliabilitet og validitet er to viktige begreper når ulike metoder brukes for innhenting av data. Reliabilitet er pålitelighet og validitet er relevans og gyldighet (Dalland, 2017, s.40). Dette er også relevant når man har intervju, ettersom at det er kan ligge feilkilder i kommunikasjonsprosessen. Da med tanke på om spørsmålet er tolket riktig, om intervjuer forstår svaret riktig, og feiltolkninger under transkribering (Dalland, 2017, s. 40).

3.4 Intervju som metode

Når man velger å bruke intervju som metode er formålet å innhente informasjon fra intervjupersonene, og få innblikk i hvordan de oppfatter situasjonen de befinner seg i (Dalland, 2017). En intervjuer som gjennomfører et intervju må tolke meningene med det som intervjupersonen sier. Når man gjør et intervju må man også tenke over kroppsspråket til intervjupersonen, og hvordan ting blir sagt, stemmebruken. Man ønsker videre at intervjuet skal gi mest mulig presise beskrivelser av situasjoner, og det er viktig at man er spesifikke. Når man bruker intervju som metode er det ikke de generelle meningene man er ute etter, men beskrivelser av gitte situasjoner. Slik som bruken av intervju i dette tilfelle, hvor hensikten var å finne ut hvordan pedagogisk leder og assistenter ser på tilvenning og de ulike trygghetsbehovene hos barn.

Grunnen for å bruke intervju som metode er for å få intervjupersonens meninger, tolkninger og syn på en gitt situasjon, eller innen ett gitt tema. I dette tilfelle er det derfor relevant å tenke over spørsmålene som skal stilles. Det ble derfor valgt å bruke åpne spørsmål i intervjuene, fordi det var et ønske om at intervjupersonene skulle få sette ord på situasjonen, og fortelle utfyllende om sine erfaringer. Ikke bare svar ja, nei eller med andre enkeltord. Det er også viktig at intervjupersonene ikke føler seg utilpass eller dømt. Man må være hyggelig, høflig og tenke over spørsmålene man ønsker å bruke. Lag og still spørsmål som du selv godt kunne tenkt deg å svare på, om rollene var omvendt (Dalland, 2017). Dalland (2017) kommer også inn på at intervjupersonene er et nøytralt begrep å bruke, og for å sikre intervjupersonene total anonymitet henvises det til dem som intervjupersoner faglært og ufaglært. Alle ble også informert om at de ville være helt anonymiserte, og på ett hvert tidspunkt kunne velge å trekke seg. På forhånd ble det sendt ut en informasjonsguide med opplysninger om tema, oppgaven og meg. Det ble bevist valgt og ikke sende spørsmålene til intervjupersonene på forhånd, da det var ønskelig å få mest mulig ærlige svar, og ikke svar basert på ting de hadde lest seg opp på.

3.5 Valg av intervjupersoner

Det er to måter man kan velge intervjupersoner på, strategisk valgt eller tilfeldig utvalgt. Ved et strategisk valg velger man personer man mener sitter med den bestemte kompetansen eller erfaringer man trenger for å finne svar på. Hvis man velger tilfeldig, blir personene du intervjuer med tilfeldig, eksempelvis etter en loddtrekning (Dalland, 2017). Ut fra problemstillingen, og hva det er ønskelig å finne svaret på, ble det valgt intervjupersoner strategisk. Det ble valgt personer som jobber og har erfaringer fra barnehageyrket, både som faglært og ufaglært. Dette fordi det kan gi et bedre innsyn i deres erfaringer. At valget består av faglærte pedagoger med utdanning, er også med

BACHELOR: TILVENNING

på å gi et teoretisk grunnsyn på svarene. Samtidig som det kan gi nok informasjon til å kunne analysere og drøfte svarene i forhold til problemstilling. Det ble sendt ut mail til styrere i barnehager rundt omkring, og det var styrer som valgte ut intervjupersonene. Det ble tilslutt to barnehager, en faglært og en ufaglært fra hver, altså tilsammen fire intervjupersoner. Personene ble intervjuet hver for seg.

Det er andre faktorer man skal tenke over når man skal gjennomføre intervjuer. Noe av det som er viktig er å være klar over hva som kan påvirke kvaliteten på intervjuet man skal gjennomføre. Da for eksempel med tanke på forstyrrelser (Dalland, 2017, s.81). Intervjuene ble gjennomført på arbeidsplassen til intervjupersonene. Vi satt på et eget grupperom i den ene barnehagen. Her ble vi ikke forstyrret. I den andre barnehagen satt vi på pauserommet. Her ble vi avbrutt kun en gang.

3.6 Etiske hensyn

Når en driver med et forskningsprosjekt eller arbeider med en undersøkelse er det visse faktorer man skal tenke over. Den viktigste er hvordan man ivaretar de involverte og hvordan man skaper tillit (Dalland, 2017, s. 235). Intervjupersonenes anonymitet er viktig og de skal være sikre på at oppgaven ikke avslører opplysninger som kan spores tilbake til dem. Alle fire informantene fikk utlevert et informasjonsskriv hvor det var beskrevet hva intervjuet var ment for, at det var absolutt anonymt, og at de på enhver tid kan trekke seg som informant til oppgaven er levert inn. Videre ble de spurt om lydopptak var greit, og at dette ville bli transkribert og slettet etterpå. Tre av fire samtykket til lydopptak. Siste ble det tatt notater fortløpende. Intervjupersonene fikk også informasjon om meg og selve oppgaven, og hva hensikten med intervjuet var.

4.0 Empiri

Etter å ha gjennomført den kvalitative metoden intervju, vil nå funnene bli presentert. Funnene er delt opp etter kategorier henholdsvis lik oppdelingen i teoridelen – tilvenning, tilknytning utrygg/trygg, og foreldresamarbeid. Dette for lettere å kunne strukturere svarene og se de i sammenheng med problemstillingen. Intervjupersonene vil i denne delen bli betegnet som intervjupersoner faglært og ufaglært. Dette for å forsikre total anonymitet. En intervjuperson er en person som svarer på gitte spørsmål, og er et begrep Dalland (2017) betegner som nøytralt.

4.1 Tilvenning

De fire intervjupersonene fikk alle spørsmål om hva de legger i begrepet tilvenning. Med tanke på at det ble intervjuet både faglærte og ufaglærte, varierte svarlengde og utdypelsen på svarene. Likevel var det noen fellestrekk som alle fire la vekt på. Det var å bli kjent og føle trygghet. At det var en tid hvor man skulle venne seg til en ny hverdag, nye mennesker og nye rutiner. De faglærte var samstemte i at tilvenning også handlet om tilknytning. Det som kom fram under begge intervjuene med dem var at de heller ønsket begrepet tilknytning enn tilvenning. En av intervjupersonene sa at tilvenning handlet om å venne seg til barnehagen, mens tilknytning var å knytte seg til de voksne og bli trygg. På spørsmål om tilvenningsperioden hos dem var det forskjell fra de to barnehagene. Den ene barnehagen hadde en primær kontakt den første tiden. De mente at barnet på den måten fikk en enklere overgang ved å starte tilknytningen til en voksen først. Intervjupersonene her var av delt oppfatning om hvor bra denne ordningen fungerte. Den ufaglærte beskrev en hverdag som ofte ble preget av stress og at man ble veldig bundet. Det kom også fram at ofte kunne det bli mye på en, spesielt under pedagog tiden, hvor pedagogisk leder er ute av avdelingen for planlegging og evaluering. Intervjupersonene fortalte også at man kunne oppleve en kort periode hvor barnet «skyr» deg fordi du blir forbundet med at mamma og pappa skal gå. Den ufaglærte la likevel vekt på at samarbeid og avlastning var nøkkelen for denne perioden. Og at det viktigste var barna og deres trygghet og omsorgsbehov. For de andre intervjupersonene var tilvenningsperioden litt annerledes. Der opererte de ikke med primær kontakt. Her møtte barna og foreldrene alle på avdelingen, og personalet vekslet på hvem som gikk bort og tok kontakt. Intervjupersonene fortalte også om at det maks var tilvenning på to barn i uken. Slik at barna skulle få føle på trygghet, ro og tilknytning til personalet uten at det var mange barn av gangen som var helt nye i prosessen.

I begge barnehagene fortalte intervjupersonene at tidsperspektivet på tilvenningen varierte fra barn til barn. Som en pekepinn anbefalte de foreldrene 3 dager, men informerte på forhånd før oppstart om at dette kunne bli både kortere og lengre. Før oppstart sendte begge barnehagene ut informasjonsbrev, og de oppfordret til å besøke barnehagen før de startet. En variasjon fra barnehagene var at den ene gjennomførte oppstartsamtale før selve oppstarten. Dette ble av den faglærte begrunnet med at da hadde personalet litt bakgrunnsinformasjon om barnet før oppstarten, og kunne på den måten tilpasse seg når barnet skulle begynne. I den andre barnehagen ble oppstartsamtalen gjennomført på dag to eller tre. Intervjupersonen fikk også spørsmål om hva de mente var det viktigste for barna den første tiden. En av intervjupersonene sa «*Man skulle snakke med, ikke til barnet*». Videre fortalte intervjupersonen om at man måtte møte barnet på deres premisser, og vurdere hvert enkelt barns behov. Dagene ble også lagt opp etter barna og hva de

uttrykket at de trengte. Mat- og sove tid var ikke fastsatt i begynnelsen, altså ikke en rutine med en gang. Den første tiden kunne barna sove på forskjellige tider, og maten tok de etterhvert som barnegruppen ble urolige eller virket trøtte. Alle fire intervjupersonene gjentok igjen at barnas behov, og det å lytte til behovene var det viktigste den første tiden. De faglærte nevnte her også trygghetssirkelen. Hvordan de så barna både bevege seg oppe og nede i sirkelen, alt ettersom om omsorgspersonene var til stede og etterhvert de ansatte som skulle gi beskyttelse, trøst og støtte.

4.2 Tilknytning

Tilknytning ble av de faglærte beskrevet som tiden hvor barna skulle knytte seg til de voksne, og relasjoner blir skapt. De la også vekt på at de voksne skulle «tune» seg inn på barnet, og vise at man er en rolig person som genuin ser barnet og er der for det. En av intervjupersonene kommenterte at det handler om at barnet skal få oppleve at de ansatte er gode og trygge erstattere for de nære omsorgspersonene. «Vi skal vise og være gode nummer 2 for barna denne tiden». Videre kom det fram at intervjupersonene var opptatte av å la barna bruke den tiden de trengte, og ikke føle stress eller press. En av de faglærte nevnte at de ansatte må huske på at det handler om å opparbeide tillit hos barnet. Tilknytning ble også beskrevet av ufaglærte intervjupersoner som det samme som tilvenning. Det kom fram under intervjuet av denne personen at tilknytning og tilvenning bare var to forskjellige ord på det samme. Begrunnelsen var at begge begrepene handlet om å gjøre tiden for barnet best mulig, og gi det barnet måtte trenge og det den har behov for den første tiden i barnehagen.

Et av spørsmålene handlet hvordan veiledning ble gitt, eller om man fikk veiledning på tema tilvenning. I den ene barnehagen fortalte den faglærte at de før sommeren avholdt et personalmøte hvor dette var tema. At de da i plenum kom inn på hva som ligger i tilvenning og tilknytning ut ifra hva litteraturen sier. I den andre barnehagen kom det fram fra den ufaglærte at det var lite veiledning, og at hun følte det ansvaret lå hos hver enkelt å oppdatere seg på tema.

Anerkjennelse ble av alle fire intervjupersonene nevnt, og begrunnet med at det var en av de viktigste tingene i tilvenningsperioden og tilknytningstiden. Barna skal føle seg sett, hørt, støttet og tatt vare på. Det kom også fram at tilknytning og tilvenningsperioden skulle være en periode hvor barnet og den voksne ble så trygge og godt kjent at de ansatte kunne lese, tolke og forstå hva barna trengte, og være i forkant av situasjonen. En av de faglærte intervjupersonene begrunnet dette med at det handlet om å vise omsorg, forståelse og støtte på et dypere plan, at man har skapt en sterkere relasjon.

4.3 Utrygg/trygg

Trygghet var et begrep som ble nevnt flere ganger igjennom intervjuet. På spørsmål om trygghet for de minste kom begreper som stabilitet, forutsigbarhet, kjærlighet, tilgjengelighet, anerkjennelse og nærhet fram. Alle intervjupersonene nevnte noen av disse. De faglærte intervjupersonene snakket om viktigheten med et stabilt personale den første tiden. Barnehagen med primær kontakt la vekt på at sykdom ikke skulle forstyrre tilvenningsperioden. Trengte de andre avdelingene på huset hjelp, måtte andre avdelinger stille opp litt ekstra denne tiden. Var det sykdom på avdelingen med tilvenning, fikk heller de andre avdelingene vikarer, mens en fast fra en annen avdelingen «flyttet» over til småbarna. Dette ble begrunnet med at det alltid skulle være kjente fjes, ikke en utskiftning og nye fjes for de minste da dette kunne gjøre tilvenningen og tilknytningen vanskeligere, og det kunne påvirke om barna følte seg trygge eller utrygge.

4.4 Foreldresamarbeid

Foreldresamarbeid var essensielt mente alle intervjupersonene. Alle beskrev viktigheten av et godt og åpent foreldresamarbeid. De to intervjupersonene, en faglært og en ufaglært, som opererte med primærkontakt mente at foreldrene også satt pris på å ha en voksen i begynnelsen å forholde seg til. Oppstartsamtalet ble gjennomført av denne primærkontakten, uavhengig om man var faglært eller ufaglært, før oppstart. Så langt personalkabelen for det kommende året var ferdig lagt. Den ufaglærte fortalte at dette var med på å gi mer ansvar også til dem, og det ga mer trygghet og forståelse, som igjen gjorde tilvenningsperioden bedre og lettere for den voksne. Den ufaglærte beskrev også en periode hvor ikke bare barnet skal tilvende seg en ny hverdag, men at foreldrene også skal vende seg til at barnet ikke skal være sammen med dem hele dagen. Erfaringer gjort med primærkontakt og foreldresamarbeidet, var at foreldrene ble tryggere, og den ansatte og omsorgspersonene kunne den første tiden skape relasjoner som bedret hele tilvenningsprosessen.

Under foreldresamarbeid fortalte også flere av intervjupersonen at det er det grunnleggende for at tilvenningsperioden og ikke minst tiden generelt i barnehagen skulle være positiv og være preget av god dialog og tillit. Foreldremøter, informasjon på forhånd, ryddighet og ærlighet var begrepet som intervjupersonene trakk fram.

5.0 Drøfting

I denne delen vil funnene av intervjuet bli sett opp mot den relevante teorien for å belyse problemstillingen:

Hva er god tilvenning, og hvordan bør personalet møte barns trygghetsbehov ved oppstart?

5.1 Primærkontakt eller ikke

I empiridelen kommer det fram at de to barnehagene, hvor intervjupersonene jobbet, opererte ulikt når det gjaldt tilvenningsperioden. Da med tanke på at den ene benyttet seg av primærkontakt og den andre ikke. De fire intervjupersonene var alle tilfredse med sin måte å gjennomføre tilvenning på, og begge barnehagene mente at deres måte å tilvenne barn den nye hverdagen, fungerte godt. Dette synes jeg er et spennende funn jeg vil se opp imot hverandre, etter som begge barnehagene mener det fungerer på en bra måte. Når de faglærte intervjupersonene snakket om begreper som stabilitet, forutsigbarhet, kjærlighet, tilgjengelighet, anerkjennelse og nærhet i tilvenningsperioden kan det trekkes til kompenserende og kompletterende tilknytning. Dette fordi begge de faglærte snakket i intervjuene om at tilvenningstiden ikke må være preget av ustabil personalet, eller mye stress og press, da det kan påvirke om barnet vil føle seg trygg eller utrygg. Det interessante er å se på det de faglærte intervjupersonene beskriver når det kommer det tilvenning og tilknytning, da med tanke på at de benytter to forskjellige ordninger, bruken av primærkontakt og ikke.

En faktor den faglærte i barnehagen som benyttet seg av primærkontakt mente talte for denne ordningen var at både foreldre og barn fikk bedre utbytte den første tiden ved å ha én kontakt å forholde seg til. Videre ga det også den ansatte mer kjennskap til enkeltbarnet, og den ansatte fikk mulighet til å kunne støtte og veilede barnet ytterligere gjennom tilvenningsperioden. Gevinsten ble, i følge den ene faglærte, at barnet følte tilhørighet raskere og ble raskere trygg. Ved at barnet raskere blir trygg kan man anta at levering hos andre voksne vil gå bra. Derimot mente den ufaglærte at en svakhet med ordningen var at det i en periode kunne være krevende og sårt, både for barnet og den ansatte. Dette begrunnet hun med at noen barn forbinder deg med mor eller far som blir borte, og at barnet gråter ved synet av deg som ansatt, fordi barnet vet hva som skal skje. Det den ufaglærte beskrev som tiltak, var å bli så godt kjent med barnet før, under og etter tilvenning. Dette for at man visste hva barnet trengte, at man støttet, trøstet og så barnets behov ut ifra dets perspektiv. På den måten vil ikke lenger reaksjonen på synet av deg være gråt, men heller gå over til latter, smil, tilfredsstillelse av situasjonen og trygghet. Barnet føler trygghet når den ansatte kan hjelpe det med å forstå hva de føler og hva de trenger. Videre snakket den faglærte om viktigheten

BACHELOR: TILVENNING

med å kjenne til barnets bakgrunnshistorie før oppstart. For på den måten kan personalet, eventuelt primærkontakten forberede seg på best mulig måte for å møte barnet og dets behov, og om tilvenningen må kompletterende eller kompensere. I teoridelen viser jeg her til det Killén hevder, at det handler om barnets erfaringer fra hjemmet.

Hvis vi derimot ser på av den faglærte som argumenterte for en tilvenning uten primærkontakt brukte som argumentasjon, finner vi igjen mange av de samme begrepene som trygghet, tilhørighet, mindre stress og det med at barnet skal bli sett. Likevel la den faglærte her mer vekt på at det i leveringssituasjoner ville være enklere for både de ansatte og barnet.

«Barnet trenger ikke være usikker på hvem som møter ved levering, fordi det har kjennskap til alle de ansatte på avdeling. Dette bringer med seg mindre stress for barnet og foreldrene, ikke minst ved sykdom og vaktordninger» (Faglært intervjuperson).

Det kom også fram her at barnet alltid ble levert på sin respektive avdeling, og ikke på en annen, og at avdelingene var henholdsvis for seg selv i den første tiden. Dette ble begrunnet med at barnet på den måten også vendte seg til rommet og lekene. Den faglærte trakk videre fram at barnet trenger trygghet til flere voksne fordi man ofte opplever sykdom og vaktskifteordning. Dette sa den faglærte at var viktig fordi det også kunne skape en trygghet for barnet. At ting var konstant gjorde at barnet fortore viste tilhørighet og trygghet, samt utforskertrang da det ikke hele tiden var nye ting som ble introdusert.

Et pedagogisk argument som støtter seg til teoridelen, er som Drugli sier at personalet i barnehagen må jobbe for å bli barnets signifikante andre. Settes de to ulike arbeidsmetodene som barnehagene i denne undersøkelsen benytter seg av ved tilvenning, opplever jeg at barnehagen uten primærkontakt ønsker å oppnå at alle de voksne på avdelingen skal bli de signifikante andre helt fra begynnelsen av. Midlertidig ser jeg barnehagen med primærkontaktordning også jobber mot å bli barnets signifikante andre, men ved valg av primærkontakt støtter de som nevnt i teoridelen seg opp mot det Killén legger vekt på om å starte med en tilknytningsperson.

Det er lett og se de mange flotte begrepene som trygghet, bli sett, støttet og tilhørighet. På papiret virker begge tilvenningsperiodene som gode alternativer for barnet og dets foreldre. Likevel vil jeg hevde at de ansatte trenger et godt foreldresamarbeid, god kommunikasjon og støtte fra kollegaer i perioder hvor barnet uttrykker sårbarhet og gråt. Barnet trenger da ekstra tid en periode, og uten støtte fra kollegaer som viser forståelse for situasjonen og som tar i et tak andre steder for deg, kan det bli en stor påkjenning for deg som ansatt. Det beste for barnet er å ha fullt fokus på han/henne og det barnet viser at det trenger for å godta deg som primærkontakt og operere som den trygge

BACHELOR: TILVENNING

voksne. Under intervjuene kom det fram at personalet i barnehagen må la barnet bruke den tiden det trenger for å opparbeide en relasjon og et tilknytningsbånd til de voksne. Tilknytningsbåndet barn opparbeider til de forskjellige er ulikt. Det samsvarer med det jeg henviser til hos Broberg et al., hvordan barnet erfarer at den ansatte tar dets behov for trygghet, trøst og omsorg på alvor. En av de faglærte pedagogene snakket om å «tune» seg inn på barnet og vise en genuin interesse for barnets behov og barnets i seg selv. Begrunnelsen som kom fram var fordi det gir barnet tid til å bli kjent og føle trygghet i barnehagen. «*Barnet skal få føle at vi er gode nr.2*». Igjen vil jeg si at dette støtter oppunder fordelene med primærkontakt, og at barnet kan raskere bli kjent med og danne en trygg og god relasjon til den ansatte. På en annen side trenger ikke det bety at barnehagen som ikke opererer med primærkontakt ikke mener det samme. Det kommer jo fram fra intervjupersonene fra den barnehagen at det finnes andre faktorer som også spiller inn på barnets trygghetsfølelse. Når de primære omsorgspersonene ikke skal være der, skal jo de ansatte være de sekundære personene som fyller på og tilfører positive opplevelser og ser barnets behov, uavhengig primærkontakt eller ikke.

Under intervjuene kom det fram at alle så på foreldresamarbeidet som essensielt. Drugli kommer som tidligere nevnt i oppgaven inn på at for de yngste barna kan kvalitet måles ut ifra barnas relasjoner til de sensitive voksne og et stimulerende opphold. Intervjupersonene med primærkontakt i tilvenningsperioden la vekt på at det virket å gjøre prosessen enklere for foreldrene også, og ikke bare barna, ved å operere med primærkontakt. At foreldrene på en enklere måte kunne få den informasjonen de trengte om barnets dag i barnehagen ved å ha en man hadde et litt tettere bånd til. Det trenger ikke bety at det er mest hensiktsmessig. En svakhet kan være når foreldrene ønsker en utdypende tilbakemelding på hvordan dagen har vært og primærkontakten som kanskje sitter med litt ekstra kjennskap til hva de foreldrene legger vekt på som relevant ikke er tilstede.

Barnehagen må ha gode rutiner og åpen kommunikasjon slik at foreldrene opplever at de får den tilbakemeldingen de ønsker. Og de ansatte må være flinke til å gi beskjeder til alle på avdelingen og sikre god og relevant informasjonsoverføring om gjenværende barna til senvakten. Dette krever et godt samarbeid i personalgruppa. Får man en god rutine på det, kan det være en god løsning. Men det kan også gjøre det mer krevende for den ene ansatte som er igjen. Det å skulle gi utfyllende og meningsfulle tilbakemeldinger til alle foreldrene, hvis man er alene, noe man ofte kan være i en kort periode på slutten av dagen, kan by på utfordringer.

Videre kom det fram hos alle intervjupersonene at et godt foreldresamarbeid er grunnleggende for at tilvenningsperioden skal være positiv både for barn og foreldrene. Små barn leser foreldrene sine. Er samarbeidet mellom de ansatte og foreldrene preget av negativitet og sure mine, kan barnet

BACHELOR: TILVENNING

oppfatte dette og det kan utvikle et negativt tilknytningsbånd eller bli utrygg på de ansatte. Dette fordi de nære omsorgspersonene overfører sine holdninger til barnet. Pedagogisk leder har ansvaret for at dette samarbeidet fungerer godt. Her må man opprette et godt samarbeid, og invitere til god kommunikasjon fra første møte. Intervjupersonene mente at det hadde mye å si for barnets trygghetsfølelse. De la også vekt på at et godt samarbeid enklere ble opprettet når det ble gitt rikelig og riktig informasjon fra barnehagen på forhånd, og at alt framsto som ryddig og sannferdig.

Under intervjuene kom det fram at personalet i barnehagen må la barnet bruke den tiden det trenger for å opparbeide en relasjon og et tilknytningsbånd til de voksne. Tilknytningsbåndet barn opparbeider til de forskjellige er ulikt. Det varierer etter i hvilken grad barnet erfarer at personen tar barnets behov for trygghet, trøst og omsorg på alvor (Broberg et al., 2018). En av de faglærte pedagogene snakket om å «tune» seg inn på barnet og vise en genuin interesse for barnets behov og barnets i seg selv. Begrunnelsen som kom fram var fordi det gir barnet tid til å bli kjent og føle trygghet i barnehagen. «*Barnet skal få føle at vi er gode nr.2*». Dette utsagnet er med få ord, men oppsummerer veldig mye av hva tilknytning er. Når de primære omsorgspersonene ikke skal være der, trenger som sagt barnet sekundære personer som fyller på og tilfører positive opplevelser og ser barnets behov. Igjen kan man se fordelene ved primærkontakt, og at barnet kan raskere bli kjent med og danne en trygg og god relasjon til den ansatte.

5.2 Fagkunnskap rundt tilvenning og tilknytning

Tilknytning som begrep ble beskrevet av intervjupersonene som tiden personalet og barnet bruker på å skape en relasjon og trygghet hos hverandre. At det handler om å ta seg tid til og vise barnet at behovene og følelsene det sitter med blir anerkjent og tatt på alvor. Dette fordi det påvirker hvordan barnet utvikler seg videre. Dette stemmer med det jeg i teoridelen nevner om Bowlby funn i forhold til hvilken betydning det har å si for videre utvikling hos barnet. Broberg et al., kommer som tidligere nevnt i oppgaven, inn på at personlighetsutviklingen dannes etter hvordan barnet ser på seg selv, og ser på de personene de omgås med. Dette mente også de fleste av intervjupersonene at var sentralt å tenke på under tilvenningsperioden. I empiridelen kommer det fram at en av de ufaglærte intervjupersonene mente at tilknytning og tilvenning er det samme. Det ble begrunnet med at begge begrepene handlet om å gjøre det best mulig for barnet, ved å være tilstede og ta behovene på alvor. De to faglærte personene mente at tilvenning gikk mer på å vende seg til en ny hverdag og situasjon, og at tilknytning gikk dypere inn på relasjoner, trygghetsbilde og tillit.

Ut ifra svarene som ble gitt i intervjuene flyter tilvenning og tilknytning litt inn i hverandre. Selv om de faglærte tydeliggjorde at det var en forskjell på de to begrepene, ser jeg at det er de samme

BACHELOR: TILVENNING

ordene som går igjen; trygghet, tilhørighet, støtte, trøst o.l. Med tanke på hva den ufaglærte la i utsagnet om at tilvenning og tilknytning er to ord med det samme viktige innholdet, kan det trekkes fram hvilken betydning fagkunnskaper har å si for tilvenningsperioden og dannelsen av tilknytningsbånd. Dette støttes av det Brandtzæg et al., sier, som jeg viser til i teoridelen om kunnskap om tilvenning.

Tilknytning vet man også har mye å si for barnets videre utvikling. Skal en tilvenningsperiode være på sitt beste for barnet og dets trygghetsbehov trenger hele personalet kunnskap, og da er det utrolig viktig at barnehagene er flinke på å oppdatere hele personalet om betydningen av tilknytning, og at det kommer fram i litteraturen at det inneholder mer enn tilvenning. I empiridelen fortalte som nevnt den ene ufaglærte at veiledning rundt tema tilvenning var litt opp til hver enkelt. I den andre barnehagen kom det derimot fram fra intervjupersonene at de sammen i personalet oppdaterte seg på tema. Dette mener jeg er et interessant funn, med tanke på at litteraturen legger vekt på betydningen av fagkunnskaper på tema tilvenning. Det er da en faktor som taler for at det bør før oppstart av nytt barnehageår være tema blant personalet om tilvenning og tilknytning, slik at alle er innforståtte med viktigheten av perioden som barnet og dets familie, og personalet nå skal inn i.

6.0 Avslutning

I arbeidet med problemstilling «Hva er god tilvenning, og hvordan bør personalet møte barns trygghetsbehov ved oppstart?» har jeg kommet fram til at tilvenning er en prosess som krever kunnskaper og ferdigheter hos de ansatte. Det er blitt tydeligere at det kan være at en faglært person sitter med mer utfyllende og klarere syn på hva som ligger i begreper som tilvenning og tilknytning, men at ved et godt samarbeid blant personalet, og med god veiledning kan denne kunnskapen overføres til de andre ansatte. Dette tenker jeg at er viktig med tanke på hvordan personalet skal møte barn og deres ulike behov ved barnehagestart. Gjennom intervjuene med de to faglærte og de to ufaglærte personer har det blitt klarer for meg at det er mange viktig elementer som spiller inn på hvordan tilvenningsprosessen blir for barna og foreldrene. Barnehager kan operere ulikt med tanke på hvordan tilvenningsprosessen gjennomføres. Noen velger å ha en primærkontakt den første tiden for at overgangen hjem – barnehage skal bli positiv og tryggere. Det er også essensielt å møte barnet der det er, og «tone» seg inn på barnet. Vise at du er der for barnet og dets behov for omsorg, trygghet og tillit. På den måten kan barnet danne gode relasjoner til en voksen, og etterhvert flere av de ansatte. Videre er det også kommet fram at det er av positiv påvirkning om tilvenningen ikke blir preget av stress og press, men at de ansatte tar seg tid barnet og lar

BACHELOR: TILVENNING

tilvenningen skje etter barnets behov. Noen blir fort vant til de nye omgivelsene, mens andre trenger nærere og tettere kontakt og tid for å vende seg til den nye hverdagen og danne de nye tilknytningsbåndene. Da ser jeg absolutt fordelene med bruken av primærkontakt, og det støttes av litteratur innen tema. Videre sitter jeg også igjen med at skal personalet møte de enkeltes barnas trygghetsbehov trengs det et kontinuerlig arbeid i barnehagen, og at personalet jobber for å bli barnets signifikante andre, og at barnet og de ansatte oppretter et tilknytningsbånd.

Det har også gjennom dette studiet kommet fram at skal tilvenningsprosessen være god for barnet og for foreldrene, er det viktig med et godt samarbeid og en god kommunikasjon mellom barnehagen og omsorgspersonene fra første stund. Tydelig, tidlig og riktig informasjon før oppstart, og gjerne en samtale med foreldrene på forhånd kan påvirke positivt for barnets tilvenning. Videre mener jeg bruken av primærkontaktordningen er en god måte under tilvenningsperioden for barnet, spesielt om primærkontakten har litt forhåndsinformasjon om situasjonen hjemme, slik at den ansatte kan få muligheten til å forberede seg om tilknytningen burde bære preg av kompletterende eller kompenserende. Dette mener jeg da kan gjøre at barnet fortere vil kjenne på trygghetsfølelsen, og at den første tiden i barnehagen ikke blir så skummel, men at barnet tør å leke, utforske og vende seg til den nye hverdagen og knytte nye relasjonsbånd.

Avslutningsvis må det alltid husk på at er barnets trygghet og utforskning som er sentralt under tilvenning og i det videre løp i barnehagen. Som det er kommet fram i teoridelen påvirkes barnets personlighetsutvikling av hvordan omsorgspersoner, både de nære og sekundære, tar barnets behov for omsorg, trygghet og tillit på alvor. Jeg velger å avslutte med sitatet fra en av intervjupersonene «vi skal vise og være gode nr.2 for barna i tiden de oppholder seg i barnehagen».

7.0 Kildehenvisning

- Brandtzæg, I., Torsteinson, S. & Øiestad, G. (2019). *Se barnet innenfra. Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Oslo: KF
- Broberg, M., Hagstöm, B. & Broberg, A. (2018). *Tilknytning i barnehagen. Hva betyr trygghet for lek og læring*. Stockholm, Cappelen Damm akademisk
- Bø, I. & Helle, L. (2002). *Pedagogisk ordbok – praktisk oppslagsverk i pedagogikk, psykologi og sosiologi*. Oslo: Universitetsforlaget
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. (6. Utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk
- Drugli, M.B. (2017). *Liten i barnehagen*. (3. Utg.). Oslo: Cappelen Damm AS
- Jonassen, T. (2017, 30. august). *Trygghetssirkelen som verktøy i tilvenningsperioden*. Hentet fra: <https://www.barnehage.no/artikler/trygghetssirkelen-som-verktoy-i-tilvenningsperioden/428752>
- Killén, K. (2017). *Forebyggende arbeid i barnehagen. Samspill og tilknytning*. (2.Utg.). Oslo: Kommuneforlaget
- Kunnskapsdepartementet. (2008). *Kvalitet i barnehagen*. (Meld. St. 41, 2008/2009). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/78fde92c225840f68bce2ac2715b3def/no/pdfs/stm200820090041000dddpdfs.pdf>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Utdanningsdirektoratet
- Statistisk sentralbyrå. (2019, 13. mars). *Barnehager. Tabell 2 Barn i barnehager etter alder*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/barnehager#relatert-tabell-2>

BACHELOR: TILVENNING

- Statistisk sentralbyrå. (2017, 16. oktober). *Foreldres arbeidstid. Hvordan deler småbarnsforeldre på arbeidet - hjemme og ute?* Hentet fra: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/hvordan-deler-smabarnsforeldre-pa-arbeidet-hjemme-og-ute-325443>

8.0 Vedlegg 1: Intervjuguide

Mitt navn er Elisabeth Risø. Jeg er deltids student på barnehagelærer ved Høgskulen på Vestlandet, avdeling Sogndal/Jessheim.

Første vil jeg starte med å si tusen takk for at du har lyst og mulighet til å bidra til bachelor min, ved å delta på dette intervjuet. Jeg kommer til å stille 7 spørsmål om tema tilvenning, tilknytning og trygghetsbehov hos barn. Mitt ønske er at du svarer så utfyllende og ærlig som du kan og måtte ønske.

Ved ytterligere spørsmål kan min veileder kontaktes. Veileder under denne bacheloren er:

Astrid Reidun Berglid Bakken.

Hun kan nås på Mail: Astrid.Reidun.Berglid.Bakken@hvl.no eller på tlf: +47 905 45 873.

Min kontakt informasjon er: Mail: elisris@msn.com, Tlf: +47 95201330,

Adresse: Platåveien 5, 0489 Oslo

Beskrivelse av oppgave:

Jeg skal skrive en bachelor oppgave om tilvenning og trygghetsbehov til de minste barn som begynner i barnehagen. Alle barn er egne individer som alle har ulike behov og trenger ulik tid for å venne seg til en ny hverdag, med nye kjennskap og nye rutiner. Men hvordan alle disse individene blir sett er noe av det jeg ønsker å belyse i min oppgave.

Med dette ønsker jeg å se på hvordan personalet i forskjellige barnehager ser på og føler tilvenning er hos dem. Og hva de legger i begrepet tilvenning og i begrepet trygghet. Derfor har jeg valgt en kvalitativ metode, altså intervju.

Svarene i intervjuet vil bidra til å svar på min problemstilling, sammen med teori jeg finner fra teoretikere og i faglitteraturen.

Frivillig deltakelse og anonymitet:

All deltagelse er frivillig, og du kan trekke deg når som helst. Jeg bruker opptak og vil transkribere det i ettermiddag, og opptaket vil bli slettet. Du kan når som helst avslutte intervjuet eller trekke tilbake informasjon som er gitt under intervju.

Notatene og innleveringsoppgaven vil bli anonymisert. Det vil si at ingen andre enn jeg vil vite hvem som er blitt intervjuet, og informasjonen vil ikke kunne tilbakeføres til deg. Notatene etter intervjuet

BACHELOR: TILVENNING

vil lagres på pc i en låst mappe bare jeg har tilgang til. Alt vil bli slettet etter oppgaven er blitt levert inn i januar og sensuren er gitt, slutten av januar/ begynnelsen av februar.

Takk for deltakelse.

Med vennlig hilsen Elisabeth Risø

9.0 Spørsmålene benyttet under intervjuene

Intervju spørsmål pedagogisk leder:

1. Hva legger du i begrepet tilvenning?
2. Hvordan fungerer tilvenningsprosessen hos dere?
 - Hvorfor har dere valgt å gjøre det på denne måten?
3. Hva synes du er det viktigste når barna hos dere har tilvenning?
4. Hva legger du i begrepet tilknytning?
5. Hva legger du i «trygghet for de minste»?
6. Hva tenker du er pedagogisk leders viktigste lederoppgave ift. til tilvenningsperioden til ett åringene?
 - Hva er medarbeiderne/assistentene viktigste oppgave i tilvenningsperioden?
7. Hvordan gir du som pedagog veiledning til medarbeiderne/assistentene om tilvenning?

Intervju spørsmål assistent:

1. Hva legger du i begrepet tilvenning?
2. hvordan fungerer tilvenningsprosessen hos dere?
 - Vet du hvorfor dere har valgt å gjøre det på denne måten?
3. hva synes du er det viktigste ift. Barna når dere har tilvenning?
4. Hva legger du i begrepet tilknytning?
5. Hva legger du i «trygghet for de minste»?
6. Hva tenker du er pedagogisk leders viktigste lederoppgave ift. til tilvenningsperioden til ett åringene?
 - Hva er medarbeiderne/assistentene viktigste oppgave i tilvenningsperioden?
7. Hvordan får eller fikk du veiledning når det kom til tema tilvenning?